

Carta de les ciutats educadores

Aquest document va ser aprovat al I Congrés Internacional, celebrat a Barcelona, l'any 1990, i fou revisat l'any 1994.

INTRODUCCIÓ

vui, més que mai, la ciutat, petita o gran, disposa d'incomptables possibilitats educadores. Conté, d'una manera o d'una altra, elements importants per a una formació integral.

La ciutat educadora és una ciutat amb personalitat pròpia i inserida en el país on s'ubica.

Per tant, la seva identitat és interdependent amb la del territori de què forma part. És també una ciutat que no està tancada en ella mateixa, sinó que es relaciona amb els seus entorns: amb altres nuclis urbans del seu territori i amb ciutats semblants d'altres països, amb l'objectiu d'aprendre i intercanviar, i, per tant, d'enriquir la vida dels seus habitants.

La ciutat educadora és un sistema complex en contínua evolució i pot tenir expressions

Diverses, però sempre conferirà una prioritat absoluta a la inversió cultural i a la formació permanent de la seva població.

La ciutat serà educadora quan reconeixerà, exercirà i desenvoluparà, a més de les funcions tradicionals —econòmica, social, política i de prestació de serveis—, una funció també educadora, en el sentit que assumeix una intencionalitat i una responsabilitat amb l'objectiu de la formació, la promoció i el desenvolupament de tots els seus habitants, començant pels nens i els joves.

Les raons que justifiquen aquesta nova funció s'han de trobar, certament, en motivacions d'ordre social, econòmic i polític, i també sobretot en raons d'ordre cultural i formatiu. Es tracta del gran repte del segle XXI: *invertir* en l'educació, en cada persona, per tal que sigui sempre més capaç d'expressar, afirmar i desenvolupar el seu propi potencial humà fet de singularitat: constructivitat, creativitat i responsabilitat. I fet també de sentit comunitari: capacitat de diàleg, confrontació i solidaritat.

Una ciutat serà educadora si ofereix amb generositat tot el seu potencial, si es deixa prendre per tots els seus habitants i els ensenya a fer-ho.

Les ciutats representades en el I Congrés Internacional de Ciutats Educadores, celebrat a Barcelona, el novembre de 1990, proposen recollir en una Carta els principis bàsics que han de formar l'impuls educatiu de la ciutat, convençudes que el desenvolupament dels seus habitants no pot deixar-se a l'atzar.

De fet, la ciutat conté un ampli ventall d'iniciatives educadores d'origen, intencionalitat i responsabilitat diverses. Comprèn institucions formals, intervencions no formals amb objectius pedagògics preestablerts i aquelles proposades o vivències que sorgeixen d'una manera contingent o nascudes de criteris mercantils. I encara que el conjunt d'aquestes propostes es presenti de vegades entre contradiccions o manifesti desigualtats ja existents, sempre afavorirà una disposició per a l'aprenentatge permanent i per conèixer llenguatges nous, i brindarà oportunitats per conèixer el món, per enriquir-se individualment i per compartir-lo solidàriament.

Les ciutats educadores desenvoluparan una col·laboració bilateral o multilateral per a l'intercanvi d'experiències. Amb esperit de cooperació, les ciutats educadores donaran suport mutu als projectes d'estudi i inversió en forma de cooperació directa, o com a intermediaris als organismes internacionals.

L'infant i el jove, a més, ja no són uns protagonistes passius de la vida social, i, per tant, de la ciutat. La Convenció de les Nacions Unides, de 20 de novembre de 1989, que desenvolupa i fa vinculants els principis de la Declaració Universal de 1959, els ha convertit en ciutadans de ple dret en atorgar-los drets civils i polítics. D'acord amb la seva maduresa poden, doncs, associar-se i participar. I, per això, la protecció de l'infant i el jove en la ciutat ja no consisteix tan sols a privilegiar la seva condició, ans a trobar el lloc que veritablement els correspon al costat d'uns adults que tinguin com a virtut ciutadana la mútua satisfacció que ha de presidir la convivència entre generacions.

Es confirma, en conclusió, un nou dret dels habitants de la ciutat: el dret a la ciutat educadora. Com a primer pas, cal ratificar a nivell de ciutat el compromís que, partint de la Convenció, ha estat assumit a la Cimera Mundial per a la Infància, celebrada a Nova York, els dies 29 i 30 de setembre de 1990.

PRINCIPIS

1. Tots els habitants d'una ciutat han de poder gaudir, en condicions de llibertat i d'igualtat, dels mitjans i oportunitats de formació, d'esbarjo i de desenvolupament personal que la mateixa ciutat ofereix. Caldrà, doncs, tenir en compte totes les categories, amb les seves necessitats particulars.

Es promourà una educació en la diversitat, i per a la comprensió, la cooperació i la pau internacional. Una educació per evitar l'exclusió basada en la raça, el sexe, la cultura, l'edat, la discapacitat, la condició econòmica o altres formes de discriminació.

En la planificació i govern d'una ciutat es prendran les mesures adients per remoure els obstacles de qualsevol mena, incloent-hi les barreres físiques que impedeixin l'exercici del dret a la igualtat. Són responsables d'aquesta empresa tant l'Administració municipal com els altres nivells de l'Administració que incideixen en la ciutat; i hi estan compromesos també els habitants mateixos, personalment i a través de les diverses formes d'associació a les quals pertanyin.

2. Les municipalitats exerciran amb eficàcia les competències que els corresponen en matèria d'educació. Sigui quin sigui l'abast d'aquestes competències, formularan una política educativa àmplia i amb un sentit global que comprengui totes les modalitats d'educació formal i no formal i les diverses manifestacions culturals, fonts d'informació i vies de descoberta de la realitat que es produeixen a la ciutat.

El paper de l'Administració municipal és tant el d'obtenir els pronunciaments legislatius procedents d'altres administracions estatals o regionals, com el de produir les polítiques locals que es revelin possibles, tot estimulant la participació ciutadana en un projecte col·lectiu a partir de les diferents institucions i organitzacions civils i socials, així com d'altres formes de participació espontània.

3. La ciutat enfocarà les oportunitats de formació amb visió global. L'exercici de les competències en matèria educativa s'ha d'efectuar dins del context més ampli de la qualitat de vida, la justícia social i la promoció dels seus habitants.

4. Per tal que la seva actuació sigui adequada, els responsables de la política municipal d'una ciutat hauran de tenir una notícia justa de la situació i les necessitats dels seus habitants. En aquest sentit, realitzaran estudis, que mantindran actualitzats i faran públics, i formularan les propostes concretes i de política general que se'n derivin.

5. Sempre en el marc de les seves competències, la municipalitat ha de poder conèixer el desenvolupament de l'acció formativa —i encoratjar-ne la innovació— que es duguï a terme en els centres d'ensenyament reglat de la seva ciutat, tant els propis com els nacionals, els públics o els privats, i les iniciatives d'educació no formal en aquells aspectes del currículum o objectius que es refereixen al coneixement real de la ciutat i a la formació i informació que els seus habitants han d'obtenir per convertir-se en ciutadans responsables.

6. La municipalitat apreciarà l'impacte d'aquelles propostes culturals, recreatives, informatives, publicitàries o d'altra mena, i d'aquelles realitats que, tot i estar fora de l'abast dels nens i joves, els arribin sense cap mediació; i,

Foto: Robert Doisneau © Topi/Éditions du Désastre.

si és el cas, intentarà, sense dirigismes, emprendre accions que donin lloc a una explicació o una interpretació raonables. Procurarà que s'estableixi un equilibri entre la necessitat de protecció i l'autonomia per a la descoberta. Procurarà, a més, àmbits de debat, incloent-hi l'intercanvi entre ciutats, a fi que els seus habitants puguin assumir amb plenitud les novetats que el món urbà genera.

7. La satisfacció de les necessitats dels infants i joves pressuposa, en allò que depengui de l'Administració municipal, l'oferiment, al mateix temps que al conjunt de la població, d'espais, equipaments i serveis adequats al desenvolupament social, moral i cultural. El municipi, en el procés de presa de decisions, en tindrà en compte l'impacte.

8. La ciutat s'esforçarà per tal que els pares rebin una formació que els permeti ajudar els seus fills a créixer i fer ús de la ciutat en l'esperit de respecte mutu. Desenvoluparà projectes en la mateixa direcció prop dels educadors en general i divulgarà instruccions de cara a les persones —particulars, funcionaris o empleats de serveis públics—, que, a la ciutat, solen tenir tracte amb els infants. S'ocuparà que aquestes instruccions siguin assumides pels cosos de seguretat i de protecció civil que depenguin directament del municipi.

9. La ciutat ha d'oferir als seus habitants la perspectiva d'ocupar un lloc en la societat; ha de facilitar-los assessora-

ment per a l'orientació personal i vocacional i ha de possibilitar la participació en una àmplia gamma d'activitats socials. En el camp específic de la relació educació-treball, cal assenyalar l'estreta relació que hi ha d'haver entre la planificació educativa i les necessitats del mercat de treball. Les ciutats definiran estratègies de formació que tinguin en compte la demanda social, i cooperaran amb les organitzacions de treballadors i empresaris en la creació de llocs de treball.

10. Les ciutats han de ser conscients dels mecanismes d'exclusió i de marginació que les afecten, de les modalitats que vesteixen i han de desplegar les intervencions compensatòries adequades. Atendran especialment les persones nouvingudes, immigrants o refugiades, les quals, lliurement, han de poder sentir la ciutat com a seva.

11. Les intervencions que minoren diferències poden adquirir formes múltiples, però hauran de partir d'una visió global de la persona, d'un disseny configurat per als interessos de cada una d'elles i per al conjunt de drets que pertocquen a tots. Qualsevol intervenció significativa suposarà la garantia, des de l'específica responsabilitat, de la coordinació entre les administracions implicades i entre els diferents serveis.

12. La ciutat estimularà l'associacionisme per formar els joves en la presa de decisions; per canalitzar actuacions al servei de la seva comunitat, i per obtenir i difondre informació, materials i idees per promoure'n el desenvolupament social, moral i cultural.

13. Cal que una ciutat educadora instrueixi en la informació. Haurà d'establir instruments útils i llenguatges adequats a fi que els seus recursos es trobin a l'abast de tothom en pla d'igualtat. Comprovarà que la informació atenyi veritablement els habitants de tots els nivells i de totes les edats.

14. En cas que les circumstàncies ho facin aconsellable, els infants disposaran de punts especialitzats d'informació i ajut, i, si s'escau, d'un consultor.

15. Una ciutat educadora ha de saber trobar, preservar i presentar la seva identitat. Això la farà única i serà la base per a un diàleg fecund amb els seus habitants i amb

altres ciutats. La valoració dels seus costums i dels seus orígens ha de ser compatible amb les formes de vida internacionals. Així podrà oferir una imatge atractiva sense desvirtuar el seu entorn natural i social.

16. La transformació i el creixement d'una ciutat han de ser presidits per l'harmonia entre les noves necessitats i la perpetuació de construccions i senyals que constitueixin referents clars del seu passat i de la seva existència. La planificació urbana ha de tenir en compte el gran impacte de l'entorn urbà en el desenvolupament de tots els individus, en la integració de les seves aspiracions personals i socials. També ha d'actuar contra la segregació de generacions, les quals han d'aprendre molt les unes de les altres. L'ordenament de l'espai físic urbà evidenciarà el reconeixement de les necessitats de jocs i d'esbarjo i propiciarà l'obertura cap a altres ciutats i cap a la natura, i tindrà en compte la interacció entre aquestes i la resta del territori.

17. La ciutat garantirà la qualitat de vida a partir d'un medi ambient saludable i d'un paisatge urbà en equilibri amb el seu medi natural.

18. La ciutat afavorirà la llibertat i la diversitat cultural. Acollirà tant les iniciatives d'avantguarda com la cultura popular. Contribuirà a corregir les desigualtats en la promoció cultural produïdes per criteris exclusivament mercantils.

19. Tots els habitants de la ciutat tenen dret a reflexionar i participar en la construcció de programes educatius i a rebre els instruments necessaris per poder descobrir un disseny educatiu en l'estructura i règim de la seva ciutat, en els valors que fomenta, en la qualitat de vida que ofereix, en les festes que organitza, en les campanyes que prepara, en l'interès que tingui per a ells i en la mesura que se'ls escolta.

20. Una ciutat educadora no separa les generacions. Els principis anteriors són el punt de partida per poder desenvolupar el potencial educador de la ciutat en tots els habitants.

Aquesta carta, per tant, s'ampliarà amb els aspectes no tractats en aquesta ocasió. ♦

Com es pot col·laborar amb la revista de l'Institut de Ciències de l'Educació?

Les pàgines de la revista de l'Institut de Ciències de l'Educació són obertes a les col·laboracions de les persones que hi puguin estar interessades. Els professionals de tots els nivells educatius poden fer-nos arribar les vostres experiències i opinions sobre qualsevol tema relacionat amb la pràctica educativa.

Podeu fer-ho a les seccions Panoràmica, amb articles i reflexions sobre l'educació en general, i Didàctica, explicant aquelles experiències que, bé pel caràcter innovador bé per la seva eficàcia, cregueu que cal esmentar.

Els articles han de tenir una extensió d'entre quatre i sis pàgines DIN A4, escrites a doble espai, i han de dur un títol que en sintetitzi el contingut. Cal que lliureu

dos exemplars impresos de cada treball i, sempre que sigui possible, han d'anar acompanyats de l'article en suport informàtic (preferentment en l'aplicació Microsoft Word o, si no, WordPerfect).

Si voleu col·laborar amb nosaltres, feu-nos arribar els vostres escrits a:

Revista L'Arc

Institut de Ciències de l'Educació de la UIB
C/ de Miquel dels Sants Oliver, 2
07071 Palma (Balears)
Telèfon: 17 24 80
Telefax: 17 24 01